

PESNICI DRAINCU U POHODE

Autor Ljuba

Wednesday, 04 August 2010

Poslednji put ažurirano Friday, 22 April 2011

04.08.2010. godine u Trbunju, kod Blaca, rodnom mestu Radeta Drainca, povodom obeležavanja njegovog rodjendana održana je po prvi put manifestacija *PESNICI DRAINCU U POHODE* koju su zajednički organizovali Kulturni centar Kruševac i Narodna biblioteka Raka Drainac iz Blaca. U Trbunju su govorili: Prof. Dr Todor Rosić, Prof. Dr Milisav Savić, Prof. Dr Branko Ristić, Ljubodrag Obradović, Moma Dragičević, Jelena Protić Petronijević, Nebojša Lapčević, Ivanović, Tomislav Simić, Miroslav Panić i Vitomir Jovanović Drogurda, a za muzički trenutak pobrinuo se Rade Košanin na fruli.

Iste veÄ•eri u KruÅ•evcu, u Klubu Kck, odrÅ¾ano je knjiÅ¾evo veÄ•e Ä istim povodom, sa istim Ä uÄ•esnicima kojima su se pridjeli: Veljko Stambolić (koji je govorio prigodan tekst i svoju poeziju povodom obeleÅ¾avanja 15 godina OLUJE Ä - kada je 04.08.1995. godine, hrvatska vojska zapoÄ•ela je akciju "Oluja" u kojoj je prognozirano oko 200.000 Srba, a oko Ä 2.000 ih je ubijeno ili nestalo), Mr. Spasoje Ä½. MilovanoviÄ‡, Jelena DjordjeviÄ‡, Ä Svetlana DjurdjeviÄ‡ i Dragoslav DjordjeviÄ‡. Pogledajte fotografije i osetite deliÄ‡ atmosvere.

Izvor POLITIKA - Originalni tekst

Dole klaviri, gitare i mandoline

Bilo je očigledno da se Drainac buni protiv akademizma, protiv štiftinskog morala, protiv malograđanske etike i estetike. Na koji način se buni? Na onaj najefikasniji i najrizičniji način: skandalom, provokacijom, Čjokovima. Sebe je proglašio za "nepriatelja akademije, crkava i muzeja", vikao je: "Dole klaviri, gitare i mandoline".

4

Prvi neposredniji susret sa Drainićevom poezijom došao je u jesen 1955. godine, kada sam došao na studije u Beograd. Tek tu, u tada veoma bogatim antikvarnicama, mogao su se naći knjige koje se u načim provincijskim zabitima nisu moglo dobiti ni za lek: prednata izdanja Miloša Crnjanskog, Rastka Petrovića, Momčila Nastasijevića, Rada Drainca. Sećam se da je tada grupa mlađih pesnika, koja se okupljala u Čuvenoj Češnjikovoj kleti, s najvećom strahom strašljivo nekult pesnika iz Toplice. Tačnije rečeno, kult takvog tipa pesnika, boema i buntovnika, kakvi su i sami pokušavali da budu. Ja sam tada najviše voleo stihove Crnjanskog, Rastka Petrovića, Remboja, Apolinera. To znači da sam, čitajući Rastka i Apolinera, bio na putu da otkrijem i Drainca.

Prvi susret sa DrainÄ•evom poezijom morao je biti zbumujuÄ•ti: u njoj je sve bilo novo i neoÄ•ekivano. Svaka je pesma bila programska, a pobuna je bila ceo program. Na prvi pogled je bilo oÄ•igledno da se Drainac buni protiv akademizma, protiv Ä•iftinskog morala, protiv malograÄ•anske etike i estetike. Na koji naÄ•in se buni? Na onaj najefikasniji i najriziÄ•niji naÄ•in: skandalom, provokacijom, Ä•jokovima. Sebe je proglašio za Ä•zneprujatelja akademija, crkava i muzejaÄ•. vikao je: Ä•žDole klasice i gitare i mandolineÄ•. Pisao je da Ä•žtreba pljunuti u bradu Frojdu i BergsonuÄ•, i da Ä•ždinamitom treba razneti ovaj bordel civilizacijeÄ• i Ä•žkonjuÅ•nicu kultureÄ•. Da to ne bi uradili drugi, sam je sebe proglašio za Ä•žpijancaÄ•, Ä•žkockaraÄ•, za Ä•žapaÅ•jaÄ•, Ä•žporoÄ•nog ljubavnikaÄ• i Ä•žvagabundaÄ•. Za svoje druÅ•tvo je izabrao Ä•žstrvinara, pesnika, zidara i svoju publiku proglašio je koÄ•ijaÅ•je, sluÅ•avke, portire i konje. Njegov Amor je Ä•žpacov u veÅ•erniciÄ•, njegov Ä•žnovi Apollon u rumunski dÅ•okejÄ•, njegova muza je, kako sam kaÅ•e, Ä•žjedna ordinarna droljaÄ•, a svoju liru je napravio Ä•žod prazne Ä•ubretäu. Kao da gleda neki velelepni SunÄ•ev zalazak, ili vrhove Himalaja, ili Keopsovu piramidu, ili neko od svetskih Ä•uda. On oduÅ•jevljeno uzvikuje: Ä•žKakav realistiÄ•an izmet na mome tanjiru! Ä• I taman Ä•to ste pomislili da ste ono najdrastiÄ•nije preturili preko glave, on pred vas iznese neÄ•to joÅ•i drastiÄ•nije:

Bankar debela svinja

Bakalinove bubrege jede iz tanjira.

Njegova poezija je prepuna svega onoga što provokira, vreća, šokira i skandalizuje. On je u poeziju uveo pisoare i javne kuće, a javnosti je predstavio i svoju mansardu, u kojoj je željao jedini portre na zidu visi stari kaput i velurske pantalone•, i u kojoj je željeli kiđobranâ• njegove žodbegle drage... službi umesto abažuraâ•. To što sebe jest proglašava za genija da kaže možda opet da to ne bi uradili drugi kako je žizgubio... pola veka u pisanju slabih stihovaâ•, da kaže njegova poezija ježmlaka kao juliske barutâ•ineâ•, i da je ceo njegov život bio žubrije pod maskom poezije i lirizmaâ• ovo samokritika ili koketerija? Ta je istina a što je laža? Ta je lice a što je maska, što je žminka? Je li njegova pobuna zaista pobuna ili je samo parada i poza?

Tokom godina, kad god sam se vraćao Drainac•evim knjigama, sve upornije mi se nametalo jedno neobično pitanje: ko je Rade Drainac? I, kako su godine prolazile, sve ubedljivijim mi se bilo sledeći odgovor: Rade Drainac je književni lik, književni junak, koga je izmislio, stvorio, napisao, Radojko Jovanović iz Trbnja.

Kao Åjto je Fernando Pesoa izmislio pesnike Alvara de KampuÅja, ili Alberta Kajera, ili Rikarda Reisa, i umesto njih napisao, i pod njihovim imenima objavio, â€žnjihovaâ€• pesniÄ•ka dela; i kao Åjto je naÅj slikar DuÅjan OtaÅjeviÄ‡ stvorio sliku DimiÄ‡a, Ä•iju je biografiju izmislio Branko VuÅ•iÄ•jeviÄ‡, a Ä•iji je slikarski opus naslikao sam OtaÅjeviÄ‡, tako je i Radojko JovanoviÄ‡ izmislio i stvorio Rada Drainca: dao mu je ime, lik, karakter, biografiju, pesniÄ•ko delo, ulogu, poslanje i zadatak. Kakav zadatak? Da se buni, da Åjokira, da provocira, da skandalizuje, da glumi, da u glumi â€“ kao i u svemu drugom â€“ preteruje, a najÄ•eÅ•eÄ•te, i s najveÄ•tim zadovoljstvom, da prelazi granice takozvanog dobrog ukusa. Jednom reÄ•ju, zadatak Rada Drainca je bio da radi sve ono Åjto nije mogao da radi Radojko JovanoviÄ‡, i da bude sve ono Åjto nije mogao da bude Radojko JovanoviÄ‡. Mogli bismo Ä•ak kazati da je Rade Drainac osloboÄ•eni Radojko JovanoviÄ‡.

Rade Drainac je hrabro i dosledno igrao ulogu koja mu je namenjena. Stavlja je na lice najÅjokantnije maske, mazao debele slojeve najprovokativnije Åjminke; tako maskiran pretvarao se u najveÄ•eg putnika i u najkosmopolitskijeg pesnika za koga zna srpska poezija: u njegovim pesmama se dime Pariz i Liverpul, cveta Firenca, iz mora izranaju FidÅ¾il, Samoa, MarÅ¾alska ostrva i Melanezijski arhipelag. Drainac se u Sajgonu ili na Novoj Gvineji oseÄ•ta, navodno, kao kod kuÄ•te. Sve to deluje kao veliki vatromet koji se ne gasi, kao dÅ¾inovska dekoracija i scenografija, koje zasenjuju. MeÄ•utim, iza tih zasenjujuÄ•ih dÅ¾inovskih panorama pojavljaju se, mnogo dragoceniji, probleksi autentiÄ•ne poezije. Tih problesaka moÅ¾da najviÅje ima u pesmi pod reÄ•itim naslovom â€žKad pesnik bez laÅ¾nih stihova u srcu prispe u rodni krajâ€•. U toj dragocenoj pesmi vidimo â€žvrane na suncokretuâ€•, â€žMesec u boci rakijeâ€•, â€žcrne perunikeâ€•, a pred nas iskrisava i jedan kolosal buvaâ€•. Neki od ovih stihova moÅ¾da nagoveÄ•tavaju i neke od slika BoÅ¾e IliÄ‡a.

Tokom celog svog Å¾ivotra, svakom svojom pesmom, svakim svojim tekstrom, Drainac se trudio da nas iznenadi i Åjokira. MeÄ•utim, on Ä•te nas najviÅje iznenaditi onda kad progovori mirno i prirodno, bez poze, afektacije i preterivanja. Na umu imam jednu od njegovih predsmrtnih pesama, pod naslovom â€žNirvanaâ€•:

Å umne noÄ•ti ko javori sinji
Tamom grobnom leÅ¾e mi na dlanu.
Bolestan sam mnogo, mnogo.
Jedinu zvezdu u ovoj pustinji,
Vidim svoju ranu.

Ovaj Åjampion skandala, poze i provokacije odjednom kaÅ¾e neÅjto jednostavno: â€žBolestan sam mnogo, mnogoâ€•. I Åjok nas tom jednostavnoÅjÄ‡u. Kao da su, u suoÄ•enju sa smrÄ•tu, spale sve maske, i kao da je skinuta sva Åjinka. Ima trenutaka kad pomiÅ•ljam da je cela DrainÄ•eva poezija, puna buke i besa, egzotike i kosmopolitizma, Åjmire i afektacije, napisana zato da bi dala teÅ¾inu ovom jednostavnom stihu, i da bi ga uÄ•inila potresnim. Stihovi â€žNirvaneâ€• ukazuju mi se u neoÄ•ekvana poenta celokupne DrainÄ•eve poezije. Ona rana, koja je jedina zvezda, obasjava nam neke nepoznate i zatamnjene predele u DrainÄ•evom pesniÄ•kom svetu.

Ljubomir SimoviÄ‡

Rodna kuÄ•ta Radeta Drainca u Trbunju

NIRVANA

Å umne noÄ•ti ko javori sinji
Tamom grobnom leÅ¾e mi na dlanu
Bolestan sam mnogo... mnogo!
Jedinu zvezdu u ovoj pustinji
Vidim svoju ranu.

Pritisla me stidna Å¾alost
ko olovna ploÄ•a.
Nigde jedan vedar dan!

Slomila me tuÅ¾na malaksalost
na ljubav, Å¾ivot i san.

Hteo bih samo
u rodni kraj da odem Å¡to pre
i da umrem tamo,
zaboravljujuÄ‡i sve.

A kad me na dasci
put groblja ponesu volujska kola,
kao nekad u mladosti,
nada mnom da zaplaÅ•u od istinskog bola
bele breze, tuÅ¾ne od starosti.

To su zadnji snovi
u noÄ‡ima Å¡umnim ko javori sinji,
otvoreni kao rane,
koje u ovoj pustinji
gnojem kapiju poslednje dane.

(C) Rade Drainac